

Stajališta zdravstvenih profesionalaca o ulozi medicinske sestre i promjenama u sestrinstvu

Attitudes of health professionals on the role of the nurse and changes in nursing

Aleksandra Vidoša¹, Nataša Marić², Maja Mlinar³

¹Škola za medicinske sestre Vrapče, Bolnička cesta 32, 10000 Zagreb, Hrvatska

¹Nursing School Vrapče, Bolnička cesta 32, 10000 Zagreb, Croatia

²Zavod za javno zdravstvo dr. A. Štampar - Služba za školsku i sveučilišnu medicinu, Mirogojska cesta 16, 10000 Zagreb, Hrvatska

²Institute of Public Health dr. A. Štampar, Department of Public School and University Medicine, Mirogojska cesta 16, 10000 Zagreb, Croatia

³Klinički bolnički centar Zagreb Rebro, Kišpatičeva 12, 10000 Zagreb, Hrvatska

³University Hospital Centre Zagreb Rebro, Kišpatičeva 12, 10000 Zagreb, Croatia

Received: January 14th 2012

Accepted: February 8th 2012

Sažetak:

Svrha: Cilj je ovog članka istraživanje stajališta članova zdravstvenog tima o ulozi medicinske sestre u promjenama u sestrinstvu, i utvrđivanje razlika u njihovim stajalištima.

Metoda: Istraživanje je provedeno s pomoću originalno konstruirana upitnika na uzorku od 175 ispitanika.

Rezultati: Mišljenja članova zdravstvenog tima prema promjenama u sestrinstvu statistički su afirmativna, i to u odnosu na mogućnosti napredovanja, školovanja, rada u timu, priznavanja autoriteta ostalim specijalnostima zdravstvenih radnika i ulozi medicinske sestre u zdravstvenom timu.

Diskusija: stajališta liječnika i drugih zdravstvenih profesionalaca statistički se znatno podudaraju.

Ključne riječi: zdravstveni profesionalci • promjene • sestrinstvo

Kratki naslov: Zdravstveni profesionalci i promjene u sestrinstvu

Abstract:

Purpose: The purpose of this paper is to explore the attitudes of members of the health team about the role of nurses in the changes in nursing, and determining the difference in their attitudes.

Method: The study was conducted by originally constructed questionnaire on a sample of 175 respondents.

Results: The views of health team members to changes in nursing are statistically affirmative and in direct relation to promotion opportunities, training and teamwork, recognition of other healthcare professionals and the role of nurses in the health care team.

Discussion: The attitudes of physicians and other health professionals have a statistically significant coincidence.

Keywords: health professionals • changes • nursing

Running head: Health professionals and changes in nursing

Uvod

Identitet i ideja sestrinstva, posebice u tranzicijskim vremenima, meta su stalnih previranja i propitivanja. Ideja sestrinstva nastaje iz posebna načina ljudskog djelovanja koje je neraskidivo povezano sa zdravstvom i zdravstvenom skrbi, tj. s liječenjem bolesti i brigom za zdravlje [1].

Nadalje, pitanje identiteta sestrinstva usko je vezano uz postupno slabljenje neupitna liječničkog autoriteta u kli-

Autor za korespondenciju/Corresponding author:

Aleksandra Vidoša, dipl. med. techn.

Nursing School Vrapče, Bolnička cesta 32, 10000 Zagreb, Croatia

Tel:+385-1-34 83 662

Fax:+385-1-34 83 662

E-mail: alvidosa@gmail.com

ničkom okruženju. Podiže se svijest o jačanju slobode izbora pojedinca, bolesnika. U cijelome procesu i neizbježnim promjenama nailazimo na mnogobrojne teškoće i sukobe mišljenja. Unatoč tomu što neki zdravstveni djelatnici smatraju medicinske sestre samo pomoćnicama, njihova je osnovna zadaća izravno posredovanje između liječnika i bolesnika.

Medicinske sestre neizbježno u svome djelovanju dolaze i u kontakt sa svim specijalnostima zdravstvenih djelatnika, što im nameće i posredničku ulogu.

Stoga je potrebno razviti istinski osjećaj timskog rada i suradnje te poštovanja među svim profilima zdravstvenih profesionalaca. Timska integracija zdravstvenih profesija nužna je radi integracije različitih terapijskih kompetencija, a integracija radi zaštite i dobrobiti bolesnika [1].

Edukacija u sestrinstvu postaje sve kompleksnija i specijaliziranija i sve je veća autonomnost sestara, posebice na području kompetencija. Da bi sestrinstvo moglo odgovoriti na sve profesionalne izazove suvremene medicinske prakse i skrbi, potrebno je u sestrinstvo uvesti prikladnu akademsku i znanstvenu edukaciju, i to osnovnu, specijalističku i cjeloživotnu [2; 3].

Istodobno nastaje i problem nedostatka kadra i traje proces prilagođavanja novim situacijama. Rješenje problema, stoga, nije u suprotstavljanju među zdravstvenim profesijama, kako je već naglašeno, nego u uzajamnoj suradnji i poštovanju specifičnih kompetencija radi ostvarivanja najveće dobrobiti bolesnika, tj. liječenja bolesti i pružanja odgovarajuće zdravstvene njege [1; 4; 5]. Cilj je ovoga članka istraživanje stajališta članova zdravstvenog tima o ulozi medicinske sestre u promjenama u sestrinstvu, i utvrđivanje razlika u njihovim stajalištima.

Metode

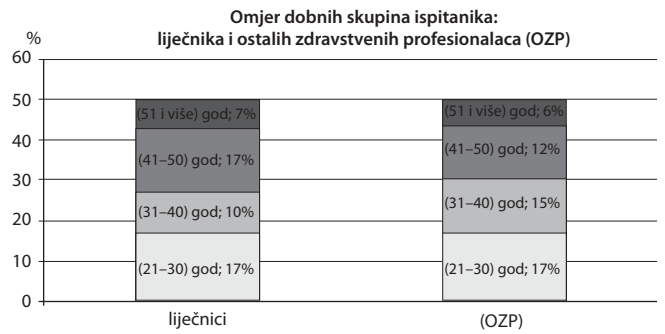
Istraživanje je provedeno uz pomoć originalno konstruirana upitnika [prilog 1], i to na uzorku od 175 ispitanika, od 9. ožujka 2009. do 31. ožujka 2009. godine, i to u zdravstvenim ustanovama u Republici Hrvatskoj: Dom zdravlja Zagreb-zapad, Dom zdravlja Zagrebačke županije, Dom zdravlja Slavonski Brod, Dom zdravlja Splitsko-dalmatinske županije, Dom zdravlja Varaždin, Klinički bolnički centar Rijeka, Opća bolnica Varaždin, Opća bolnica Sveti Duh i Klinička bolnica Dubrava.

Rezultati

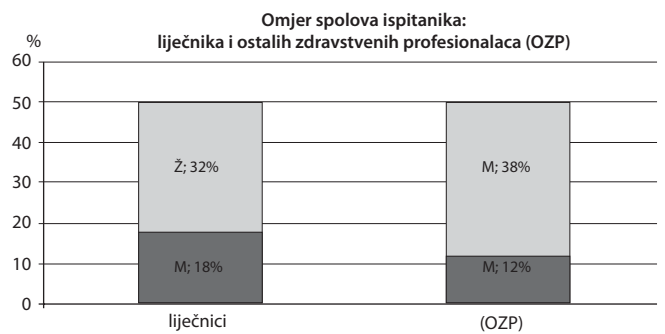
U istraživanju je sudjelovalo 87 liječnika i 88 ostalih zdravstvenih profesionalaca (OZP).

Rezultati su prikazani prema demografskim karakteristikama (tablica 1; 2), prema specijalnosti (tablica 3), prema razini djelovanja u sustavu zdravstvene zaštite (tablica 4), prema sudjelovanju u nastavi (tablica 5), prema mogućnosti sestričkog školovanja (tablica 6), prema mišljenju zdravstvenih profesionalaca o promjenama u sestrinstvu, mogućnostima napredovanja, školovanja, rada u timu, priznavanja autoriteta ostalim specijalnostima i ulozi medicinske sestre u zdravstvenom timu (tablica 7).

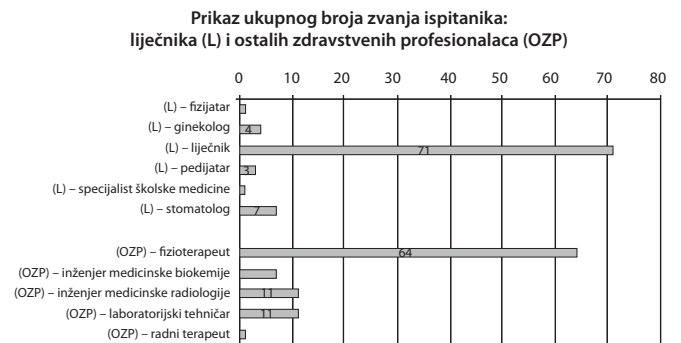
TABLICA 1. Omjer dobnih skupina ispitanika bio je približno podjednak.

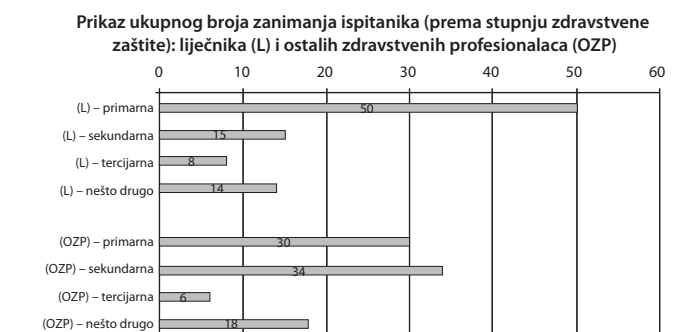
TABLICA 2. Prema spolu omjer ispitanika nije statistički odstupao. Zastupljenost žena bila je veća.

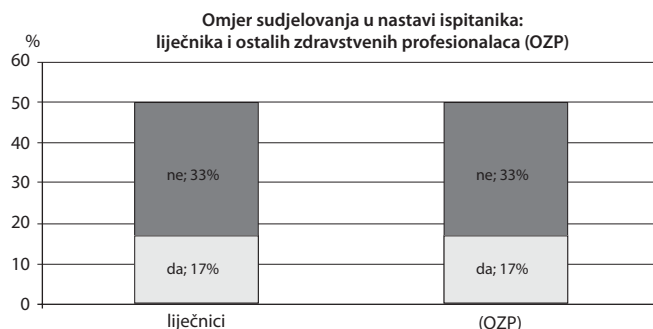
TABLICA 3. U istraživanju je sudjelovalo 87 liječnika, a od ostalih zdravstvenih profesionalaca sudjelovala su 64 fizioterapeuta te 24 druga zdravstvena profesionalca.

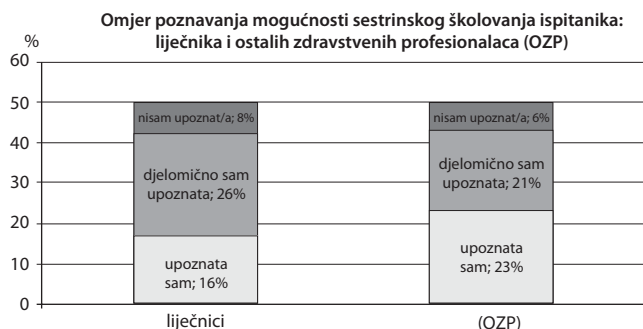
TABLICA 4. Iz tablice je vidljivo da su u istraživanju obuhvaćene sve razine zdravstvene zaštite s najvećim ukupnim udjelom primarne zdravstvene zaštite.

TABLICA 5. Podjednak postotak liječnika i ostalih zdravstvenih profesionalaca izjavio je da sudjeluje u nastavi.

TABLICA 6. Prema izjavama liječnika, istraživanje je pokazalo da liječnici nešto manje poznaju mogućnosti sestriškog školovanja od ostalih zdravstvenih profesionalaca.

TABLICA 7. Iz tablice je vidljivo da su mišljenja zdravstvenih profesionalaca većinom afirmativna prema promjenama u sestrinstvu, mogućnostima napredovanja, školovanja, rada u timu, priznavanja autoriteta ostalim profilima i ulozi sestre u timu.

Mišljenje ispitanika: liječnika (L) i ostalih zdravstvenih profesionalaca (OZP)

	0%	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
7.1. U školovanju med. sesrara dovoljna je temeljna naobrazba (SSS) + specijalizacija na području djelovanja	16	7	27	19	10	21					
7.2. Postoji potreba za obrazovanjem na razini 3+2 (prvostupnik + diplomski studij) za određeni broj sestara na poslovima koji zahtijevaju samostalna rad	25	43	6	43							
7.3. Mislite li da postoji potreba za obrazovanjem med. sestara i na razini doktorskog studija	20	10	20	13	11	26					
7.4. U financiranju školovanja med. sestara trebalo bi slijediti model raspisivanja natječaja u ustanovama i stipendiranje kandidata po potrebi istih	5	7	38	3	6	41					
7.5. Cjeloživotno usavršavanje je važno u sestriškoj profesiji	2	47	2	48							
7.6. Potrebno je na isti način financirati odlaske na stručna usavršavanja svih članova tima	6	43	48								
7.7. U svakoj ustanovi koja zapošljava određeni broj sestara treba biti uposlena med. sestra obrazovana na razini diplomskog studija, pomoćnica ravnatelja za sestrinstvo	7	9	34	3	7	40					
7.8. Istraživanje u sestrinstvu je važno za unapređivanje struke, ali i funkcioniranje cjelokupnog zdravstvenog sustava	2	7	41	2	6	42					
7.9. Prikaz rada med. sestara i ostalih zdravstvenih profesionalaca u medijima je adekvatan	37	10	3	30	12	8					
7.10. U obraćanju članovima tima smatram da je pravilno oslovljavati med. sestre samo imenom, a liječnike titulom i prezimenom	39	7	4	34	9	7					
7.11. Liječničke upute imaju apsolutnu autoritativnu snagu za sestrišku profesiju samo ukoliko se vezane s liječenjem bolesnika	8	13	29	7	12	31					
7.12. Ako je u određenim okolnostima razvidno da liječnik ne djeluje u najboljem interesu bolesnika, sestra ima pravo osporiti liječnikov autoritet	17	10	23	7	15	28					
7.13. Medicinske sestre su autonomne u djelovanju u specifičnim kompetencijama vlastite profesije	4	6	40	6	10	34					
7.14. Neophodno je vođenje precizne sestriške dokumentacije	3	46	23	45							
7.15. U zdravstvenom timu je moguće donijeti odluke kroz partnerski dijalog članova tima	2	47	5	4	41						
7.16. Postignuće najveće moguće dobrobiti bolesnika uvelike ovisi io usklađenom timskom radu kompetentnih profesionalaca	2	48	2	47							
7.17. Medicinske sestre su pomoćnice liječnika	30	10	10	23	10	17					
7.18. Visoko obrazovane med. sestre su najpogodnije za izvođenje nastave u medicinskim školama i zdravstvenim veleučilištima	3	10	37	2	8	40					
7.19. Medicinske sestre su posrednici između liječnika i bolesnika	15	6	29	9	10	31					
7.20. Napredak sestriške struke ugrožava ostale članove tima	3	47	3	2	45						
7.21. Medicinska sestra ima jednak autoritet kao i drugi članovi tima	8	11	31	13	9	28					
7.22. Med. sestre obrazovane na razini diplomskog studija trebale bi imati veći udio u samostalnom obavljanju bazičnih terapijskih odluka i zahvata u nekim oboljelijima kao što su dijabetes, gojaznost, povišeni tlak, itd. bez liječničkog nadzora	4	6	40	4	5	41					
7.23. Prema mišljenju WHO dobro obrazovane med. sestre u zajednici trebale bi biti prvi kontakt i trijaža pacijenata u PZZ	2	6	42	2	7	41					
7.24. Za obavljanje svakodnevnih aktivnosti u mojoj praksi sestra ima važnu ulogu	2	5	43	8	6	36					

- (L) –uopće ili uglavnom se ne slažem
- (L) –u potpunosti ili uglavnom se slažem
- (OZP) – niti se slažem, niti se ne slažem
- (L) – niti se slažem, niti se ne slažem
- (OZP) – uopće ili uglavnom se ne slažem
- (OZP) – u potpunosti ili uglavnom se slažem

Također je vidljivo da se stajališta liječnika i ostalih zdravstvenih profesionalaca statistički bitno podudaraju.

Rasprava

Stajališta zdravstvenih profesionalaca o promjenama u sestriinstvu i napretku sestriinske struke pozitivna su, te nema statistički znatne razlike između različitih zdravstvenih specijalnosti, posebice liječnika i ostalih zdravstvenih profesionalaca. Tijekom istraživanja zabilježen je afirmativniji stav ispitanika drugih zdravstvenih specijalnosti nego samih medicinskih sestara koje su sudjelovale u istraživanju.

Dobiveni rezultati upozoravaju da napredak i afirmacija sestriinske struke ovise isključivo o medicinskim sestrama te da je tradicionalno mišljenje kako akademska zajednica sprečava njihovo napredovanje neutemeljeno.

Literatura

- [1] Matulić T. Identitet, profesija i etika sestriinstva. 2007., hrcak.srce.hr/file/35480, preuzeto 12.2.2009.
- [2] Salvage J, Heijnen, S. Nursing in Europe. A resource for better health, Edit. WHO Regional Publications, European Series. 1997, 74, ISBN 92 890 1338 9, www.euro.who.int/Information Sources/Publications, preuzeto 12.02.2009.
- [3] Jovančević M, Grgurić J, Knežević M. Organizacija pedijatrijske primarne zdravstvene zaštite u Republici Hrvatskoj danas i sutra. *Medix* 2004; 56/57:128-132.
- [4] Stevanović R: Podloga za zakonske i normativne promjene i unaprjeđenja u reformi djelatnosti primarne zdravstvene zaštite. *Hrvatski časopis za javno zdravstvo* 2009; 17:5,
- [5] Stanuga B. Mišljenja, stavovi i psihologijski profil medicinskih sestara. *Revija za sociologiju* 1990, 2; 355-370.

[PRILOG 1 - Upitnik]

1. Dob:

- a) do 20 godina
- b) 21–30 godina
- c) 31–40 godina
- d) 41–50 godina
- e) 51 i više godina

2. Spol:

M Ž

3. Zvanje:

4. Zanimanje:

- a) zdravstveni djelatnik u primarnoj zdravstvenoj zaštiti
- b) zdravstveni djelatnik sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti
- c) zdravstveni djelatnik tercijarnoj zdravstvenoj zaštiti
- d) nešto drugo (što?) _____

5. Sudjelujete li u nastavi:

da ne

6. Da li ste upoznati sa mogućnostima sestriinskog školovanja?

da ne djelomično sam upoznat/a

7. Koje Vaše mišljenje najviše odgovara ponuđenim tvrdnjama?

Molimo da odaberete odgovor koji najviše odražava stupanj slaganja s ponuđenim tvrdnjama prema ponuđenoj skali.

- 1 uopće se ne slažem
- 2 uglavnom se ne slažem
- 3 niti se slažem, niti se ne slažem
- 4 uglavnom se slažem
- 5 u potpunosti se slažem